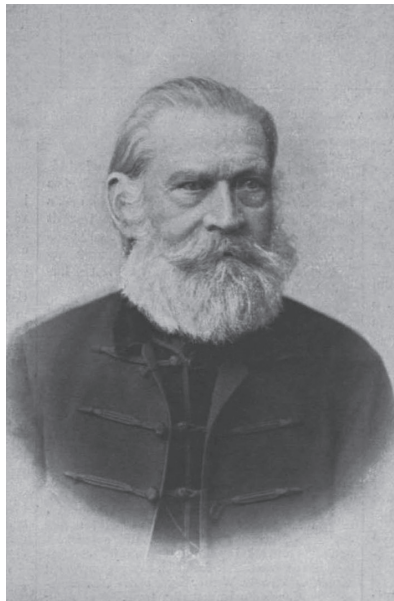

Szendrey Ignác emlékezete - Petőfi apósa, a jószágfelügyelő

Korának egyik legismertebb, a szakfolyóiratokban rendszeresen publikáló gazdája, az OMGE egyik alapító tagja volt Szendrey Ignác, aki 1800. november 9-én született a Borsod vármegyei Aszalón. Júlia lánya jellemzése szerint édesapja „Egyszerű, de művelt lelkű ember volt, tudott számolni a körülményekkel. Középiskolát végzett, s pap akart lenni. Betegeskedése miatt azonban a szabadabb mozgású gazdasági pályára lépett, a keszthelyi Georgikonban végezve tanulmányait”. Európa elsőként alapított mezőgazdasági tanintézetében elvégzett tanulmányait követően 1830-ig a keszthelyi, Festetics-uradalom újmajori ispánságát vezette. Innen az Alföldre, Nagymágocsra és Szénásra került családjával, majd Erdődön dolgozott, a Károlyi család szolgálatában. Az 1840-től megjelenő szaklap, a Magyar Gazda rendszeres levelezője és szerzője lesz. Nagymágocs és Orosháza között még életében, 1873-ban majort neveznek el róla, mely ma is megtalálható.

Az utókor számára ugyanakkor nem kiemelkedő gazdasági tevékenysége és termékeny, a jó gyakorlatokat bemutató szerzői munkássága miatt vált ismertté a neve, hanem későbbi vejevel, Petőfi Sándorral kialakult hírhedten rossz viszonyuk miatt. A nemzet emlékezetében leginkább „Egy apához” írt vers sorainak értékelése maradt fent: *“Mindent tevél, amit szabad - És amit nem szabad, Hogy visszatartsd ellened - Szegűlt leányodat; Bekeríték őt apai - Tekintélyednek falai”*. E kép ugyanakkor egyoldalú, mivel Szendrey később támogatta leányát és vejét is, erre leginkább jó példa, hogy a forradalom kirobbanását követően éppen 9 hónappal, december 15-én Petőfi Zoltán születésekor Debrecenben egy fedél alatt éltek Petőfiék a Szendrey-családdal. Arany erről írta: *„Petőfi akkor ipával és napával egy háznál lakott, békességben, bár nem minden panasz nélkül”*. Lányait, vejét és unokáit később is támogatta, a gyermekeit tragikusan fiatal korukban elvesztő édesapja - Gyula fia 1850-ben, Gyulai Pálné, Mária lánya 1866-ban 28 évesen, Petőfiné majd Horvát Árpádné Szendrey Júlia 1868-ban 40 évesen hunyt el - Leányfalun töltötte “nyugdíjas éveit”. Petőfi szobrának felavatásán részt vett, erre veje, Gyulai Pál így emlékezett vissza: *„Az öreg Szendrey, Petőfinek híres hangos apósa, még megérte, hogy vejének szobrot emeltek. Gyulaival ment ki a szobor elé s nézi az öreg úr a szobrot - majd így szól: „Lehet, hogy jó hazafi volt - de goromba ember, velem cudarul bánt.”* A kortárs visszaemlékezők szerint matuzsálemi kort megérve is gazdálkodott, erről az „Új idők” 1895-ben közölte az alábbiakat: *„Egyszer a kertben dolgozó szigetbeli napszámosok megjegyzé-*

seket tettek az öreg úr pomológus kedvtelésére. - Mit vesződik annyit ezekkel a fákkal, úgyse eszik gyümölcsükből. Szendrey véletlenül arra felé sétált s hallotta e megjegyzést. Szakasztottan úgy tett, mint a mesebeli öreg gyümölcsoltogató. Nem szólt semmit, hanem türelmesen várt néhány esztendeig, míg a fák gyümölcsökkel jutalmazták fáradságát. Akkor magához citálta a napszámosokat s a kosarakba rakott mosolygó piros almákra mutatva, így szólt hozzájuk: - Vigyék ezt kendtek haza cselédeknek. Aztán mondják el otthon, hogy az ember sohasem lehet elég öreg arra, hogy gyümölcsfákkal ne vesződjék.” Tartására, életére jellemző halk elmúlása is: 1895. szeptember 26-án reggel még öltözködni kezdett, majd gyengeségre panaszkodott és halkán, zsörtölődve megjegyezte: „Pedig nem vagyok még olyan öreg” - ezek voltak lejegyzett utolsó mondatai.

A mezőgazda Szendrey a „Magyar Gazda” című folyóiratban 1842-ben az 1385-1392. hasábocon tett közzé takarmányozási témájú tanulmányt, „Néhány szó a' takarmányról annak idejében” címmel. A témaválasztás az állattenyésztés korabeli fejlődése miatt rendkívül aktuális volt. Megfogalmazása szerint a „különféle majd előszámlálhatlan nemei a takarmánynak nem lévén egyértékűek, s így marháinknak, nem mind ugyanazon mennyiségben adhatók”, ezért cikkével azon gazdáknak adott útmutatást, „kiknek eddig vagy alkalmuk, vagy idejük nem vala a hosszú számításra”. Nem elméleti munkát kívánt írni, hiszen tudta: a széna- és szemérték mennyiségei „majd minden gazdaságról irt kül- és belföldi könyvekből megtanulhatók”, ezért egy korábbi Magyar Gazda számból idézett szénaérték-számítást. A szénaérték kibővítésére, a szénát helyettesítő takarmányok („számtalan pótlói”) belső értékének meghatározását tűzte ki céljaul, vagyis „milly mennyiségben képesek ezek kipótolni bizonyos szénamennyiséget?”. Az összehasonlítás alapjául – hasonlóan „minden okszerű belés külföldi” gazdához – a rozs értékét vette, amit a „többi nemek között legállandóbbnak tapasztaltatott”, ehhez mérte a széna és a többi takarmány értékét is. Gazdatisztjei a gyakorlatban is alkalmazták a Szendrey által közölt táblázatot, melyben szerepelt, hogy „milly arányban vannak különféle eddig leghasználatbb, s így számításba is leginkább felvehető takarmánynemek egymáshoz? S minő mennyiségben pótolhatják ki egymást?”. Az elterjedten alkalmazott, fontra történő számítás helyett a „gabonanemeket itcze számszerint is az egészhez, s ezt azokhoz alkalmazva” is kifejezte. Szendrey Ignác művein egyértelműen érezhető a Georgikon szemléletmódja, az elméleti ismeretek hazai gyakorlatba történő átültetésének az igénye. Az 1797- es alapítástól kezdődően a gyakorlatban jól alkalmazható tiszték képzése kapta a hangsúlyt, Nagyváthy és az alapítók szemléletmódja jólérezhető: a „tapasztalás minden erősségeken felül való bizonyosság”.

A takarmányozási ismeretek kapcsán Szendrey leírta, hogy a „repcze legeltesi használata, vagy is annak olcsósága 's jósağa ellen semmi egyéb kifogásom, vagy észrevételem nincs; minthogy ezen takarmány egyedül a' juhna használható, 's csak is télen fagygyal (midőn felséges, s szapora legelőt ád), kivált nagyobb kiterjedésben”. Leírta továbbá, hogy mit ért takarmány alatt: „takarmány név alatt nem egyedül gyepe vagy sásos széna s sarjú értetődik, hanem számtalan nemei az eddig ismert növényeknek, mint p. o. luczerna, stájleróher, baltaczim, bükköny, muhar, csibehúr, tengeri, 's általában véve mindennemű gabonaszemek, szalmás és kapálóveteményeknek szalmái, úgy burgonya, répanemek, tök 'sat. 'sat. egy- szóval minden növény, mit a' marha zöldjében megeszik, száraz minőségében is

takarmányul használható". Ugyanakkor a „Szárassággal ostorozott pusztáinkon” szenvedő állatok „koplásra bocsátva” voltak, így nem is tudtak jó eredményeket elérni, a korszakban többek által javasolt lucerna és a lóhere „néhánykor főleg vizes állapotjában szinte gyakran halált okoz”, így a fentieket összegezve a „legjobbnak, és legbátorságosabbnak találtatott eddig a’ zöld tengeri takarmány, de mivel ez hazánkban igen drága, ennek pótlásául én a czirokot ajánlom gazdáink figyelmébe”.

Szemléletmódjára jellemzőek egyik első művében - amelyet 1841. júniusában írt Erdődön - megfogalmazott gondolatai: „Czélom lévén nem annyira theoreticai elmélkedéseket, mint int practicai megpróbált fogásokat az érdemes olvasó közönséggel, főleg a’ javításokkal eddig nemigen törődött gazdatársaimmal közölni - ezen vélt és talán sikerült javításoknál a’ mathematicai számításokat elmellőztem, mert megvallom, azokat szükségesnek sem igen véltem, azonban az erre felszen-telendő hosszas időt is drágának tartottam, minekutána azok majd kézzelfogható világosságuk.”

Szendrey nekrológjai kiemelték, hogy “Az öregúr a józan magyar, gazdatisztek törölmetszett típusa volt. A gazdaságot nem akadémikus, hanem gyakorlati szempontból fogta fel. Még egy betűt sem írtak az országutak befásításáról, mikor ő már tényleg befásította az óriási uradalmak mentén vonuló országutakat. Ezekben az uradalmakban olyan gazdasági rendszert létesített, melyet az ország első szakemberei máig is mintaszerűnek mondanak. Ezt jellemzi az is, hogy Károlyi Lajos gróf végrendeletében arra utasította örökösét, Károlyi Alajos grófit, hogy a gazdaságban semmi változtatást ne tegyen s hogy tanácsért gazdasági ügyekben senki máshoz ne forduljon, mint Szendrey Ignáchoz.”

Szendrey Ignác felújított sírja Nemzeti Sírkertünkben, a Fiumei Úti Sírkertben található, emlékért ma lányának szülőhelyén, Keszthelyen a MATE által felújított és kialakított Szendrey Emlékházban is bemutatjuk és tisztelettel ápoljuk, születésének 225. jubileumi évében több megemlékezést is tervezünk tartani.

Szanati Angéla és Lukács Gábor